

Медіація в урегулюванні сімейних спорів щодо інтелектуальної власності

Веселовська Наталія Олександрівна ¹, Стерліков Олександр Сергійович ²

Опубліковано	Секція	УДК
30.03.2023	Право	347.965:347.61:347.77

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.20472523>

Анотація. Статтю присвячено дослідженню можливостей медіації у врегулюванні сімейних спорів, пов'язаних з інтелектуальною власністю. Обґрунтовано, що сучасні сімейні правовідносини дедалі частіше включають об'єкти авторського права, доходи від цифрового контенту, спільне створення інтелектуального продукту, використання персональних брендів, блогерської діяльності та інших нематеріальних активів, що зумовлює виникнення нових конфліктів між членами сім'ї. Проаналізовано специфіку сімейних спорів щодо прав на результати творчої діяльності, визначено проблеми судового врегулювання таких конфліктів та розкрито потенціал медіації як конфіденційного, гнучкого й орієнтованого на інтереси сторін способу їх вирішення. Особливу увагу приділено питанням розподілу майнових прав інтелектуальної власності між подружжям, використанню контенту дітей у цифровому середовищі, спорам щодо сімейного бізнесу та персональних брендів. Зроблено висновок, що медіація у сфері сімейних спорів щодо інтелектуальної власності сприяє збереженню комунікації між сторонами, мінімізації психологічної конфліктності та формуванню правової культури договірною врегулювання спорів..

Ключові слова: медіація, сімейні спори, інтелектуальна власність, авторське право, сімейне право, альтернативне вирішення спорів, цифровий контент, персональний бренд, майнові права, конфлікт.

Mediation in the Resolution of Family Disputes Regarding Intellectual Property

Abstract. Intellectual property has ceased to be exclusively the sphere of professional creative activity and is increasingly becoming a part of family life, a source of income, joint activities of spouses and even an element of family identity. Social networks, blogging, online education, digital content, personal brands form new types of legal relations that do not always have proper regulatory and practical regulation within the framework of classical mechanisms of family law.

This issue is becoming particularly relevant due to the increasing number of conflicts between family members regarding copyright, content monetization, use of digital platforms, distribution of profits from creative activity and determination of the legal regime of intangible assets created during marriage. Such disputes combine the emotional component of family conflict and complex legal issues of intellectual property, which significantly complicates their resolution exclusively in court. Traditional litigation in such categories of cases often increases confrontation between the parties and does not ensure the preservation of constructive communication.

The article is devoted to the study of the possibilities of mediation in the settlement of family disputes related to intellectual property. It is substantiated that modern family legal relations

¹ кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету ВНЗ «Національна академія управління», м. Київ, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5321-9693>

² викладач кафедри кримінального права, кримінології, цивільного та господарського права ВНЗ «Національна академія управління», м. Київ, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-9234-261X>

increasingly involve copyright objects, income derived from digital content, the joint creation of intellectual products, the use of personal brands, blogging activities, and other intangible assets, which leads to the emergence of new conflicts between family members. The specific nature of family disputes concerning rights to the results of creative activity is analyzed, the problems of judicial settlement of such conflicts are identified, and the potential of mediation as a confidential, flexible, and interest-oriented method of dispute resolution is revealed. Particular attention is paid to issues of the distribution of intellectual property rights between spouses, the use of children's content in the digital environment, disputes concerning family businesses, and personal brands. It is concluded that mediation in the field of family disputes related to intellectual property contributes to preserving communication between the parties, minimizing psychological conflict, and developing a legal culture of consensual dispute resolution.

Keywords: mediation, family disputes, intellectual property, copyright, family law, alternative dispute resolution, digital content, personal brand, property rights, conflict.

Вступ

Інтелектуальна власність перестала бути виключно сферою професійної творчої діяльності та дедалі частіше стає частиною сімейного життя, джерелом доходу, спільної діяльності подружжя та навіть елементом сімейної ідентичності. Соціальні мережі, блогерство, онлайн-освіта, цифровий контент, персональні бренди формують нові види правовідносин, які не завжди мають належне нормативне та практичне врегулювання у межах класичних механізмів сімейного права.

Особливої актуальності ця проблематика набуває у зв'язку із зростанням кількості конфліктів між членами сім'ї щодо авторських прав, монетизації контенту, використання цифрових платформ, розподілу прибутку від творчої діяльності та визначення правового режиму нематеріальних активів, створених під час шлюбу. У таких спорах поєднуються емоційний компонент сімейного конфлікту та складні правові питання інтелектуальної власності, що значно ускладнює їх вирішення у виключно судовому порядку. Традиційний судовий процес у подібних категоріях справ нерідко посилює конфронтацію між сторонами та не забезпечує збереження конструктивної комунікації.

Додаткової значущості дослідженню надає розвиток альтернативних способів вирішення спорів та імплементація медіаційних практик у національну правову систему. У сучасних умовах медіація розглядається не лише як юридичний інструмент врегулювання конфлікту, але і як механізм зниження психологічної напруги, захисту приватності сторін та формування культури діалогу. Для сімейних спорів щодо інтелектуальної власності це має особливе значення, оскільки сторони часто залишаються пов'язаними спільними дітьми, професійною діяльністю, творчими проектами або сімейним бізнесом навіть після виникнення конфлікту.

Актуальність теми також обумовлена недостатнім рівнем наукового дослідження взаємозв'язку сімейного права, інтелектуальної власності та медіації в українській правовій доктрині, адже більшість наукових праць традиційно розглядають сімейні спори та спори у сфері інтелектуальної власності окремо, без урахування сучасних цифрових реалій та комплексного характеру таких конфліктів. В той же час з'являється нова категорія спорів, пов'язаних із використанням контенту дітей, сімейними блогами, цифровими активами та персональними брендами, що потребує формування нових науково-практичних підходів до їх врегулювання.

Крім того, актуальність дослідження пов'язана із необхідністю забезпечення балансу між захистом прав інтелектуальної власності, приватністю сімейного життя та найкращими інтересами дитини. У сучасному інформаційному середовищі сімейні конфлікти дедалі частіше виходять у публічний цифровий простір, що створює додаткові ризики порушення особистих немайнових прав, репутаційних втрат та психологічної травматизації дітей, тому медіація у таких спорах набуває значення не лише правового, але й соціального та гуманістичного механізму врегулювання конфліктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед іноземних джерел важливе значення мають матеріали WIPO Arbitration and Mediation Center, у яких медіація, арбітраж, прискорений арбітраж та експертне визначення розглядаються як спеціалізовані процедури для спорів, що виникають із правовідносин у сфері інтелектуальної власності, технологій та комерційних відносин. У правилах WIPO підкреслюється значення конфіденційності, спеціальних знань

нейтральної особи та технічних доказів, що є особливо важливим для спорів щодо цифрового контенту, авторських прав і нематеріальних активів [1].

У 2022 році WIPO окремо акцентувала, що судове вирішення IP-спорів може бути дорогим і тривалим, а ADR-процедури дають сторонам більше контролю над процесом, дозволяють обрати фахівця з відповідною експертизою, зберегти конфіденційність і підтримати менш конфронтаційний характер взаємодії. Для теми медіації у врегулюванні сімейних спорів щодо інтелектуальної власності це важливо, оскільки сімейні спори щодо інтелектуальної власності так само потребують не лише юридичного рішення, а й збереження приватності, комунікації та можливості подальшої взаємодії сторін.

Окремий напрям іноземних досліджень стосується цифрового середовища сім'ї та участі дітей у ньому. Так, Fiona Louise Scott у статті 2022 року досліджує сімейну медіацію цифрових медіапрактик дітей дошкільного віку в домашньому середовищі і показує, що сімейна медіація цифрових практик дітей охоплює не лише обмеження чи контроль, а й позитивні, навчальні та підтримувальні стратегії взаємодії членів сім'ї з дитиною у цифровому просторі [2].

Claire Balleys у 2022 році звертає увагу на те, що дослідження цифрової медіації в сім'ї часто зводяться до контролю за поведінкою дітей онлайн, тоді як реальний сімейний контекст є ширшим і включає переговори, розподіл ролей, гендерні очікування, напругу між батьками та різні моделі відповідальності за цифрову присутність дитини, що безпосередньо підсилює нашу позицію про те, що спори щодо цифрового контенту, сімейних блогів і використання образу дитини не можуть розглядатися лише як технічні IP-спори, оскільки вони мають сімейно-правову, етичну та конфліктологічну природу [3].

Окрема увага приділяється проблемі використання контенту дітей у цифровому середовищі. Так, А.М. Iskül та К. Joamets у дослідженні «*Child Right to Privacy and Social Media – Personal Information Oversharing by Parents*» аналізують ризики надмірного поширення батьками інформації про дитину у соціальних мережах, акцентуючи увагу на проблемах цифрового сліду, приватності та автономії неповнолітньої особи. Авторки підкреслюють, що контент за участю дітей дедалі частіше виходить за межі приватного сімейного спілкування та набуває ознак публічного цифрового продукту, що може створювати конфлікти між батьками щодо меж його використання та захисту прав дитини у цифровому середовищі. Дослідження є важливим для розуміння сучасних сімейних спорів, пов'язаних із цифровим контентом, персональними брендами та результатами творчої діяльності за участю дітей [4].

Серед українських досліджень варто виокремити працю О. Парнети та С. Федик «*Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів*» 2021 року, в якій авторки розглядають медіацію як альтернативний спосіб врегулювання сімейних конфліктів, аналізують її основні принципи, переваги застосування у сімейних правовідносинах та роль медіатора у забезпеченні конструктивної комунікації між сторонами, проте дослідження не охоплює специфіку спорів щодо інтелектуальної власності, цифрового контенту та персональних брендів, що зумовлює актуальність подальших наукових розробок у цій сфері [5].

Л. Наливайко та Д. Лавренко у статті 2022 року «*Перспективи застосування медіації як способу мирного вирішення конфліктів*» розглядають сімейну медіацію, сімейний конфлікт та принципи сімейної медіації як самостійний предмет наукового аналізу. Їхня позиція є важливою для загального обґрунтування медіації як мирного способу врегулювання спорів, однак не розкриває зв'язку сімейної медіації з цифровими нематеріальними активами, авторськими правами, персональними брендами та контентом дітей [6].

О. Ізбаш у 2021 році здійснила дослідження поняття та основних засад медіації у сфері інтелектуальної власності, приділивши увагу особливостям альтернативного врегулювання IP-спорів, принципам медіації, конфіденційності, добровільності та значенню медіаційних процедур для захисту прав інтелектуальної власності. Праця є важливою для формування сучасного наукового підходу до медіації в IP-сфері та створює теоретичне підґрунтя для подальших міждисциплінарних досліджень. Вчена переважно зосереджується на загальних питаннях медіації у сфері інтелектуальної власності, не розкриваючи проте специфіку сімейних правовідносин, цифрового контенту та конфліктів щодо нематеріальних активів у межах сімейного середовища, що й обумовлює актуальність та наукову доцільність нашого дослідження [7].

Метою статті є дослідження особливостей медіації у врегулюванні сімейних спорів щодо інтелектуальної власності, визначення специфіки таких конфліктів у сучасному

цифровому середовищі, а також обґрунтування потенціалу медіації як ефективного механізму захисту прав та інтересів учасників сімейних правовідносин.

Результати

Сучасний розвиток цифрового суспільства суттєво трансформував зміст сімейних правовідносин, у межах яких дедалі більшого значення набувають результати інтелектуальної та творчої діяльності, і якщо раніше основними об'єктами сімейних спорів були переважно нерухоме майно, аліментні зобов'язання чи питання виховання дітей, то сьогодні сімейні конфлікти все частіше виникають навколо авторських прав, цифрового контенту, монетизації соціальних мереж, персональних брендів, онлайн-проектів та інших нематеріальних активів. Пов'язано це із тим, що інтелектуальна власність перестала бути виключно сферою професійної творчої діяльності та фактично інтегрувалася у повсякденне сімейне життя.

Особливо помітною така трансформація стала в умовах активного розвитку цифрових платформ, блогерської діяльності та дистанційних форм професійної самореалізації, адже значна кількість сімей створює спільний інформаційний продукт: онлайн-курси, сторінки у соціальних мережах, відеоконтент, творчі проекти, цифрові продукти, освітні платформи або сімейні бренди. У багатьох випадках один із подружжя є публічною особою чи формальним автором контенту, тоді як інший бере участь у технічному забезпеченні, просуванні, організації діяльності або фінансовій підтримці такого проекту. У результаті після виникнення сімейного конфлікту постає питання не лише про поділ доходів, але й про визначення правового режиму результатів інтелектуальної діяльності, меж використання контенту та прав на його подальшу монетизацію.

Окремою категорією конфліктів стають спори щодо персональних брендів та цифрової репутації. У сучасному інформаційному середовищі персональний бренд може мати значну економічну цінність і виступати джерелом стабільного доходу, при цьому межа між особистим образом людини, сімейним життям та комерційною діяльністю часто є розмитою. Сімейні конфлікти у таких випадках можуть виникати щодо використання спільно створеного контенту, доступу до акаунтів у соціальних мережах, прав на аудиторію, рекламні контракти або використання сімейного образу в комерційній діяльності.

У цьому контексті О. Васюренко зі співавторами підкреслюють, що медіація у сфері інтелектуальної власності є ефективним механізмом врегулювання спорів щодо авторських прав, використання результатів творчої діяльності та інших нематеріальних активів, оскільки дозволяє забезпечити конфіденційність, гнучкість та збереження комунікації між сторонами [8, с. 10].

Додаткової складності набувають ситуації, пов'язані з використанням контенту дітей у цифровому просторі: батьки дедалі частіше створюють сімейні блоги, публікують фотографії та відео дітей, залучають їх до рекламних інтеграцій чи блогерської діяльності. Після виникнення конфлікту між батьками постають питання щодо меж використання такого контенту, права на прибуток від його монетизації, захисту приватності дитини та врахування її найкращих інтересів. У подібних правовідносинах поєднуються норми сімейного права, права інтелектуальної власності, інформаційного права та питання етики цифрової комунікації.

Сучасні сімейні правовідносини характеризуються появою нових об'єктів конфлікту, які мають нематеріальний, цифровий та інтелектуальний характер, що свідчить про необхідність формування нових підходів до врегулювання сімейних спорів, у яких поєднуються емоційний компонент сімейного конфлікту, майнові інтереси сторін, цифрова репутація та права на результати творчої діяльності. Так, О. Нагірняк та А. Дутко у дослідженні сімейної медіації акцентують увагу на тому, що у сімейних конфліктах саме медіація дозволяє знизити рівень конфронтації між сторонами, забезпечити конструктивну комунікацію та сформувати взаємовигідне рішення без поглиблення психологічного конфлікту, що має особливе значення для спорів, у яких сторони продовжують залишатися пов'язаними спільними інтересами чи сімейними правовідносинами [9, с. 150].

Особливу складність у межах сімейних правовідносин становлять питання розподілу майнових прав інтелектуальної власності між подружжям. У сучасній практиці дедалі частіше виникають ситуації, коли один із подружжя є формальним автором твору, онлайн-курсу, дизайнерського продукту чи цифрового контенту, однак інший фактично бере участь у створенні, просуванні, фінансуванні або адмініструванні такого продукту. У результаті після

припинення сімейних відносин виникають конфлікти щодо права на прибуток, використання результатів творчої діяльності та доступу до цифрових платформ. Особливість таких спорів полягає у тому, що авторське право як особисте немайнове право є невідчужуваним, однак майнові права інтелектуальної власності та доходи від використання об'єкта можуть ставати предметом спору між сторонами.

Окрему категорію конфліктів становлять спори щодо використання контенту дітей у цифровому середовищі. Сімейні блоги, відеоплатформи, комерційні акаунти у соціальних мережах дедалі частіше передбачають активне залучення дитини до створення контенту, при цьому дитина фактично стає частиною цифрового бренду сім'ї, а її зображення, голос, поведінка та приватне життя можуть використовуватися з комерційною метою. Після виникнення конфлікту між батьками постають питання щодо меж допустимого використання такого контенту, права на його видалення, подальшої монетизації та забезпечення права дитини на приватність.

Проблематика цифрової приватності та контенту в сучасному інформаційному середовищі також знайшла відображення у працях українських науковців, присвячених цифровій трансформації суспільства та правовому регулюванню цифрового середовища. Зокрема, у колективній монографії «Шляхи імплементації європейської політики цифрової трансформації в Україні» [10] досліджуються питання цифрових прав, захисту інформації та трансформації приватноправових відносин у цифрову епоху і має безпосереднє значення для сімейних спорів, пов'язаних із цифровим контентом дітей та використанням сімейного медіапростору.

Не менш складними є спори щодо сімейного бізнесу та персональних брендів. У сучасних умовах персональний бренд може мати значну економічну цінність, а діяльність блогерів, онлайн-викладачів, психологів, тренерів чи публічних осіб нерідко базується саме на поєднанні професійної діяльності та сімейного контенту. Після припинення сімейних відносин конфлікт виникає не лише щодо розподілу прибутку, але й щодо права на використання аудиторії, комерційних контактів, спільно створених матеріалів, відеоархівів або сімейної репутації як елементу бренду, тому такі спори потребують не лише формального правового вирішення, але й врахування психологічних, репутаційних та комунікативних аспектів конфлікту, що значно підвищує значення медіації як гнучкого механізму врегулювання спорів.

Медіація у сфері сімейних спорів щодо інтелектуальної власності сприяє збереженню комунікації між сторонами, мінімізації психологічної конфліктності та формуванню правової культури договірного врегулювання спорів. На відміну від судового розгляду, медіація дозволяє врахувати не лише формально-правові аспекти конфлікту, але й особливості особистих взаємовідносин сторін, їхні емоційні інтереси, репутаційні ризики та необхідність подальшої взаємодії після завершення спору, що має особливе значення у випадках, коли сторони залишаються в подальшому пов'язаними спільними дітьми, сімейним бізнесом, творчими проектами або цифровими платформами.

У спорах щодо авторських прав, цифрового контенту, персональних брендів та інших нематеріальних активів саме медіація створює можливість для гнучкого визначення умов використання результатів творчої діяльності, розподілу прибутку, збереження конфіденційності та врегулювання конфлікту без публічного загострення протистояння. Крім того, медіаційний підхід дозволяє забезпечити більш ефективний баланс між захистом прав інтелектуальної власності, правом на приватність та найкращими інтересами дитини у цифровому середовищі. У сучасних умовах цифровізації сімейних правовідносин медіація поступово набуває значення не лише альтернативного способу вирішення спорів, але й механізму правової та комунікативної адаптації до нових форм сімейної взаємодії, а подальший розвиток наукових досліджень у сфері сімейної медіації, цифрового контенту та інтелектуальної власності є важливим напрямом розвитку сучасної правової доктрини та практики альтернативного вирішення спорів.

Окремо почали відкрито обговорюватися так звані «influencer parents» – шлюбні договори для блогерів та діджитал-креаторів, в яких сторони намагаються заздалегідь визначити, кому належатимуть акаунти, аудиторія, рекламні контракти, бренд, цифровий контент та доходи від монетизації у випадку розлучення, аже суди стикаються з труднощами під час визначення внеску кожного з подружжя у створення цифрового бренду або контенту. Більшість таких конфліктів вирішуються або через переговори сторін, або шляхом укладення конфіденційних

домовленостей, оскільки публічний судовий процес може завдати шкоди репутації, аудиторії та комерційній цінності цифрового бренду. Як наслідок, у міжнародній практиці дедалі більше підкреслюється значення медіації, конфіденційного врегулювання та договірної визначення прав на цифрові активи, сімейний контент і результати творчої діяльності.

Окремої уваги у сучасних цифрових правовідносинах потребують питання прав дитини на результати творчої діяльності та контент, створений або поширений за її участю. В умовах розвитку соціальних мереж, блогерської діяльності та цифрових платформ дитина дедалі частіше виступає не лише об'єктом сімейного контенту, але й безпосереднім учасником створення творчого продукту, який може приносити прибуток, і виникають складні питання щодо належності майнових прав інтелектуальної власності, меж здійснення батьками управління такими правами та забезпечення найкращих інтересів дитини.

Відповідно до положень Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [11] та Закону України «Про авторське право і суміжні права» [12], особисті немайнові права автора є невідчужуваними та належать автору незалежно від віку. В той же час майнові права інтелектуальної власності малолітньої чи неповнолітньої особи реалізуються з урахуванням обсягу її цивільної дієздатності та участі батьків або законних представників. Неповнолітня особа віком від 14 років уже має право самостійно здійснювати окремі майнові права на результати своєї інтелектуальної та творчої діяльності, однак у практичній площині управління доходами від монетизації контенту, укладення договорів чи використання цифрових платформ часто залишається пов'язаним із батьками. У таких правовідносинах нерідко виникають конфлікти між дитиною та батьками або між самими батьками щодо використання контенту дитини, розпорядження прибутком від блогерської діяльності, участі дитини у комерційних проєктах чи подальшого використання створеного нею творчого продукту. Особливо складними є ситуації, коли інтереси батьків як організаторів або адміністраторів цифрової діяльності дитини не збігаються з її правом на приватність, самовираження чи контроль за результатами власної творчої діяльності.

У цьому контексті медіація набуває особливого значення як механізм, що дозволяє врахувати не лише юридичні аспекти спору, але й психологічний стан дитини, сімейні взаємовідносини та необхідність збереження балансу між батьківською відповідальністю і правами неповнолітньої особи. На відміну від судового розгляду, медіація дозволяє сторонам гнучко визначати порядок використання контенту, розподілу доходів, участі дитини у цифровій діяльності та меж комерційного використання результатів її творчої праці з урахуванням найкращих інтересів дитини та принципу добровільності прийняття рішень.

Відповідно до ст. 423 та ст. 438 ЦК України особисті немайнові права інтелектуальної власності належать безпосередньо творцеві результату творчої діяльності та є невідчужуваними. При цьому, згідно зі ст. 32 ЦК України, неповнолітня особа віком від 14 до 18 років має право самостійно здійснювати права на результати власної інтелектуальної та творчої діяльності [11].

Тобто, у випадку створення твору малолітньою особою особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності належать самій дитині як автору. Реалізація майнових прав та управління доходами від використання твору здійснюються батьками в інтересах дитини, тому під час розірвання шлюбу між батьками можуть виникати конфлікти не щодо належності авторського права, а щодо порядку управління майновими правами малолітнього автора, використання доходів від твору та меж комерціалізації результатів творчої діяльності дитини. У таких ситуаціях медіація дозволяє сформуванню узгодженої моделі управління правами дитини з урахуванням її інтересів, права на розвиток та захисту творчої індивідуальності.

Медіація найкраще у таких правовідносинах сприяє мінімізації психологічної конфліктності, оскільки орієнтована не на посилення протистояння між сторонами, а на пошук балансу інтересів, відновлення комунікації та зниження емоційної напруги, що має особливе значення у сімейних спорах щодо цифрового контенту, персональних брендів чи результатів творчої діяльності, де конфлікт часто виходить за межі виключно майнових претензій та пов'язаний із питаннями репутації, особистої ідентичності та сімейної взаємодії. Медіація сприяє формуванню правової культури договірної врегулювання спорів, у межах якої сторони самостійно визначають прийнятні механізми використання контенту, розподілу доходів, управління цифровими активами та захисту інтересів дитини, що формує більш відповідальне

ставлення до реалізації прав інтелектуальної власності у сімейних правовідносинах та сприяє розвитку культури конструктивного правового діалогу.

Висновки

У результаті дослідження встановлено, що цифровізація суспільства суттєво трансформувала зміст сучасних сімейних правовідносин та сприяла появі нових категорій конфліктів, пов'язаних із результатами творчої діяльності, цифровим контентом, персональними брендами, блогерською діяльністю та іншими нематеріальними активами. Інтелектуальна власність дедалі частіше стає як об'єктом економічного інтересу, так і елементом сімейної комунікації, цифрової репутації та спільної творчої діяльності членів сім'ї.

Сімейні спори щодо інтелектуальної власності мають комплексний характер, оскільки поєднують норми сімейного, цивільного, інформаційного права та права інтелектуальної власності, а також значний психологічний компонент конфлікту. Особливої складності набувають спори щодо цифрового контенту дітей, персональних брендів, сімейних блогів, онлайн-проектів та доходів від монетизації творчої діяльності. У подібних правовідносинах предметом конфлікту часто стають не лише майнові права, але й питання приватності, цифрової репутації, контролю над контентом та меж його подальшого використання.

Традиційний судовий механізм не завжди є ефективним способом врегулювання таких конфліктів через їх емоційну складність, конфіденційний характер та необхідність подальшої взаємодії сторін, і у цьому контексті медіація виступає ефективним інструментом врегулювання сімейних спорів щодо інтелектуальної власності, оскільки дозволяє враховувати інтереси сторін, забезпечувати конфіденційність, зберігати конструктивну комунікацію та формувати гнучкі моделі договірної врегулювання конфлікту.

Особливого значення медіація набуває у спорах щодо прав дитини на результати творчої діяльності та контент, створений за її участю. Медіаційний підхід дозволяє забезпечити баланс між майновими інтересами, правом дитини на приватність, її творчою автономією та батьківською відповідальністю у цифровому середовищі.

Підсумовуючи, зазначимо, що медіація у сфері сімейних спорів щодо інтелектуальної власності є перспективним напрямом розвитку сучасної правової доктрини та практики альтернативного вирішення спорів, що потребує подальшого наукового осмислення в умовах розвитку цифрових правовідносин та трансформації сімейного середовища.

Список використаних джерел:

1. WIPO Arbitration and Mediation Center. WIPO Mediation, Arbitration, Expedited Arbitration and Expert Determination Rules and Clauses. Geneva: World Intellectual Property Organization, 2020. 76 p. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_446_2020.pdf
2. Scott F.L. Family mediation of preschool children's digital media practices at home. *Learning, Media and Technology*. 2022. Vol. 47(2). pp. 235–250. DOI: <https://doi.org/10.1080/17439884.2021.1960859>
3. Balleys C. Familial digital mediation as a gendered issue between parents. *Media, Culture & Society*. 2022. Vol. 44(8). pp. 1559–1575. DOI: <https://doi.org/10.1177/01634437221119020>
4. Iskül A.M., Joamets K. Child Right to Privacy and Social Media – Personal Information Oversharing by Parents. *Baltic Journal of Law & Politics*. 2021. Vol. 14(2). pp. 101–122. DOI: <https://doi.org/10.2478/bjlp-2021-0012>
5. Парнета О., Федик С. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 1. С. 100–106. DOI: <https://doi.org/10.35774/app2021.01.100>
6. Наливайко Л., Лавренко Д. Перспективи застосування медіації як способу мирного вирішення конфліктів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 1(116). С. 118–122. URL: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-1-118-122>
7. Ізбаш О.О. Поняття та основні засади медіації у сфері інтелектуальної власності. *Theory and Practice of Modern Jurisprudence: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. С. 60–63. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-179-4-15>*
8. Васюренко О.В., Дяченко В.С., Дяченко Н.П. та ін. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1(42). С. 9–14. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).9-14](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).9-14)

9. Дутко А., Нагірняк О. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* 2020. Т. 7, № 1(25). С. 148–153. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2020.25.148>

10. Шляхи імплементації європейської політики впровадження цифрових технологій: монографія / [К.В. Єфремова, О.В. Шаповалова, М.Г. Хаустова та ін.]; за ред. К.В. Єфремової. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2022. 272 с. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/monografiya.pdf>

11. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

12. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>